

**POWIATOWY PROGRAM
ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ
NA LATA 2018 – 2020**

GRODZISK MAZOWIECKI 2018

„W wychowaniu chodzi właśnie o to, ażeby człowiek stawał się coraz bardziej człowiekiem, o to, ażeby bardziej był, a nie tylko więcej miał, aby poprzez to wszystko, co ma, co posiada, umiał bardziej i pełniej być człowiekiem, to znaczy, ażeby również umiał bardziej być nie tylko z drugim, ale i dla drugich”

Jan Paweł II - Papież

WSTĘP

Polityka rodzinna zajmuje szczególnie ważne miejsce w systemie polityki i pomocy społecznej. Obejmuje całokształt działań podejmowanych przez państwo, samorządy terytorialne, organizacje pozarządowe i inne podmioty w celu stworzenia odpowiednich warunków dla prawidłowego funkcjonowania rodzin i spełniania przez nie funkcji ważnych zarówno dla ich członków, jak i całego społeczeństwa. Żadne oddziaływanie zewnętrzne nie wywiera na dziecko tak zdecydowanego wpływu jak dom rodzinny. Tylko w rodzinie istnieją warunki do nauczania i przekazywania wartości kulturowych, etycznych, społecznych, duchowych i religijnych istotnych dla rozwoju własnych członków rodziny oraz społeczeństwa.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem funkcjonowania i rozwoju dziecka z tego też powodu przyjąć należy, wartość rodziny jest wartością bezcenną. Dobrej rodziny w procesie wychowania i wzrastania dzieci i młodzieży nie jest w stanie zastąpić nikt, dlatego polityka państwa oraz wszelkie działania instytucji i organizacji pozarządowych powinny być nakierowane na pomoc udzielaną rodzinie i w rodzinie. Jednak w sytuacjach kryzysowych, gdy rodzina nie może poradzić sobie sama z problemami zachodzi konieczność udzielenia pomocy w postaci wsparcia zewnętrznego lub interwencji.

W sytuacji, gdy rodzina jest zagrożona dysfunkcjami, niewydolna wychowawczo, powinna mieć zapewnioną pomoc ze strony instytucji państwowych ukierunkowaną na przezwycięzenie trudności i usamodzielnienie poprzez wskazanie sposobów wyjścia z kłopotów i odpowiednie wsparcie materialne.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2012 roku, została stworzona z myślą o dzieciach i rodzinach, które potrzebują szczególnej ochrony, pomocy i wsparcia.

W trosce o harmonijny rozwój i przyszłą samodzielność dziecka niezbędne jest zadbanie o to, aby środowisko rodzinne było nacechowane atmosferą szczęścia, miłości i bezpieczeństwa. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej określa zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu swoich funkcji, zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu się pełnoletnich wychowanków.

Obowiązujące przepisy prawne przewidują rozwiązania pozwalające na umieszczenie poza rodziną dziecka wymagającego szczególnej pomocy. Działania takie można uruchomić na podstawie postanowienia sądu opiekuńczego, który decyduje o umieszczeniu dziecka w rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Praca z rodziną, aby przyniosła efekty, musi być połączona z jej własną aktywnością i zaangażowaniem. Organizując różnorodne formy pomocy na rzecz rodziny wieloprotblemowej, należy przestrzegać zasady podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić jej prawidłowe funkcjonowanie. Stąd podstawowym założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej nie oznacza rozwiązania problemu. Z uwagi na istniejące więzi emocjonalne dziecka z rodziną i środowiskiem, konieczne jest podejmowanie działań i motywowanie rodziców do zmiany swojego postępowania i postawy życiowej oraz praca prowadząca do stworzenia prawidłowych warunków rozwoju dziecka w rodzinie naturalnej i jego powrotu do domu.

W myśl art. 72 ust. 2 Konstytucji RP: „Dziecko pozbawione opieki rodzicielskiej ma prawo do opieki i pomocy władz publicznych”. Również Konwencja o prawach dziecka podkreśla, iż „dziecko pozbawione czasowo lub na stałe swego środowiska rodzinnego lub, gdy ze względu na swoje dobro nie może pozostać w tym środowisku, będzie miało prawo do specjalnej ochrony i pomocy ze strony państwa”.

Najłagodniejszą formą ingerencji organu państwowego - sądu - we władzę rodzicielską jest jej ograniczenie. Sąd może ograniczyć władzę rodzicielską, kiedy przez jej nienależyte wykonywanie dobro dziecka jest zagrożone (rodzice nadużywają kar cielesnych, stosują przemoc psychiczną, nie realizują obowiązku szkolnego dziecka, zaniedbują potrzeby dziecka). Ograniczeniem jest każde zarządzenie sądu dotyczące dziecka, wchodzące w zakres uprawnień i obowiązków rodziców. Jeżeli sąd rodzinny stwierdzi istnienie stanu zagrożenia dobra dziecka, jego obowiązkiem jest ograniczyć władzę rodzicielską poprzez wydanie stosownego zarządzenia, by ten stan usunąć. Celem ograniczenia władzy rodzicielskiej jest ochrona dziecka, lecz także niesienie pomocy rodzicom dla właściwego wykonywania tej władzy.

Kodeks Rodzinny i Opiekuńczy zawiera katalog przykładowych sposobów ograniczenia władzy rodzicielskiej, począwszy od zarządzeń dyscyplinujących rodziców, przez ustanowienie stałej kontroli kuratora nad sposobem sprawowania przez nich władzy nad dzieckiem, aż po najsurowszy polegający na umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Zarządzenie o umieszczeniu dziecka w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej ustawodawca potraktował, jako rozwiązanie ostateczne, z którego sąd korzysta jedynie w sytuacji, gdy wcześniej stosowane łagodniejsze formy pomocy rodzinie nie dały rezultatu. Nieprzypadkowa jest również w przedmiotowym przepisie kolejność umieszczenia dziecka poza rodziną. Wskazanie rodzinnej formy opieki zastępczej przed formą instytucjonalną nakłada na sąd w pierwszej kolejności poszukiwania rodzin zastępczych, w ostateczności umieszczenie dziecka w placówce.

1. PODSTAWY PRAWNE

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U. z 2017 poz. 697 ze zm.) określa obowiązek realizacji powyższych zadań, który podzielono między samorządy gmin i samorządy powiatów. Kompetencje w zakresie pracy z rodzicami biologicznymi przydzielone zostały samorządom gminnym, natomiast powiatom powierzono organizację pieczy zastępczej. Do zadań własnych powiatu w tym zakresie należą m.in.:

- organizowanie opieki i wychowania w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz placówkach opiekuńczo-wychowawczych,
- organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodzinę zastępczą, rodzinny dom dziecka, placówkę opiekuńczo – wychowawczą lub regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną,
- pomoc na kontynuowanie nauki, usamodzielnienie, zagospodarowanie,
- tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, Rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych
- prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym,
- wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej,
- organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej,
- przyznawanie świadczeń na pokrycie kosztów utrzymania dzieci w rodzinnej pieczy zastępczej,
- przyznawanie wynagrodzeń rodzinom zastępczym zawodowym oraz prowadzącym rodzinny dom dziecka, świadczeń na utrzymanie lokalu mieszkalnego, na pokrycie kosztów związanych z remontem lokalu.

Umieszczenie dziecka w systemie pieczy zastępczej powinno być ostatecznością po wykorzystaniu przez gminę wszystkich możliwych form wsparcia rodziny naturalnej.

Mając na względzie konieczność zapewnienia odpowiedniej liczby miejsc w rodzinnych i instytucjonalnych formach opieki zastępczej, właściwych warunków oraz stosownych środków finansowych przeznaczonych na realizację zadań z zakresu pieczy zastępczej art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej nakłada na powiaty obowiązek opracowywania i realizacji 3-letnich programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej. Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2018 – 2020 będzie zatem realizacją obligatoryjnego obowiązku nałożonego przez ustawodawcę.

Powiat Grodziski Uchwałą Rady Powiatu Nr 46/VI/15 z dnia 26 marca 2015 roku przyjął Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2015-2017. Program Realizowany był przez Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej – Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim. W związku z zakończeniem okresu obowiązywania Programu przystąpiono do opracowania nowego dokumentu określającego organizowanie opieki i wychowania w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.

Cele i zadania zawarte w Programie zostały określone na podstawie analizy zagrożeń występujących w środowiskach lokalnych zagrożonych patologią, niewydolnością wychowawczą oraz niedostosowaniem społecznym.

Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018 -2020 realizowany będzie w oparciu o następujące akty prawne:

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.),
- Konwencja o Prawach Dziecka (Dz. U. z 1991 r. Nr 120, poz. 526, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz. U. Nr 9, poz. 59 z późn. zm.),
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2017 poz. 697 ze zm).
- Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej (Dz. U. z 2011r. Nr 292, poz 1720).

2. PIECZA ZASTĘPCZA - RODZINNA I INSTYTUCJONALNA

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia opieki i wychowania przez rodziców. Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wyraźnie wskazuje, że priorytetem jest utrzymanie dzieci w ich naturalnym środowisku, a więc w rodzinie. Pieczka zastępcza nie ma być rozwiązaniem ostatecznym, ale przede wszystkim tymczasowym, tj. do czasu unormowania sytuacji rodzinnej i prawnej dziecka.

Organizowanie pieczy zastępczej jest zadaniem powiatu i może przybierać formę rodzinną lub instytucjonalną. Zgodnie z wolą ustawodawcy – pieczka zastępcza sprawowana w formach rodzinnych ma przyznany zdecydowany priorytet, jako właściwy dla prawidłowego harmonijnego rozwoju dziecka. Organizatorem Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim jest wyznaczona przez Starostę Grodzkiego Zarządzeniem 48/2011 z dnia 29 listopada 2011 roku jednostka organizacyjna powiatu tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim.

Pieczka zastępcza sprawowana w formach rodzinnych ma przyznany zdecydowany prymat, jako właściwsza dla prawidłowego i harmonijnego rozwoju dziecka.

Formami rodzinnej pieczy zastępczej są: rodzina zastępcza spokrewniona, rodzina zastępcza niezawodowa, rodzina zastępcza zawodowa, w tym zawodowa pełniąca funkcje pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna oraz rodzinny dom dziecka.

Instytucjonalna pieczka zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej oraz interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Zgodnie z art. 33 Ustawy pieczka zastępcza powinna:

- zapewnić pracę z rodziną umożliwiającą dziecku powrót do rodziny bądź, jeśli to jest niemożliwe – na przysposobienie dziecka albo opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym, gdy zasadne jest odstąpienie od adopcji;
- przygotować dziecko do: godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia, pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki, nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych;
- zaspokajać potrzeby emocjonalne dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Biorąc powyższe pod uwagę, stwierdzić należy, że pieczka zastępcza powinna pełnić funkcje prawidłowo działającej rodziny.

Rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka zapewniają dziecku całodobową opiekę i wychowanie. Mają obowiązek zwracać szczególną uwagę na to, aby traktować dziecko z poszanowaniem jego poczucia godności i wartości osobowej, zapewnić kształcenie, wyrównywanie braków rozwojowych oraz ochronę przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie prywatne dziecka, jak również dostęp do przysługujących świadczeń zdrowotnych. Ponadto powinny dołożyć starań w zaspokajaniu potrzeb emocjonalnych, bytowych, rozwojowych społecznych oraz religijnych.

Ze względu na jedną z podstawowych zasad wyrażonych w Ustawie, jaką jest prawo dziecka do powrotu do rodziny, rodzina zastępcza oraz rodzinny dom dziecka mają obowiązek umożliwić dziecku kontakt z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej.

Szczególnym rodzajem rodziny zastępczej jest **rodzina zastępcza spokrewniona**. Rodzinę tą tworzą osoby będące wstępnymi np. dziadkowie lub rodzeństwo dziecka. Ustawa kładzie duży nacisk na zapewnienie odpowiedniego poziomu kompetencji zawodowych osób sprawujących pieczę zastępczą, co wyraża się w szczególności obowiązkiem odbycia szkoleń. Jednak w przypadku rodzin zastępczych spokrewnionych ustawodawca odstąpił od wielu warunków, jakie stawia osobom sprawującym pieczę zastępczą w innych formach rodzinnej pieczy.

Wśród rodzinnych form pieczy zastępczej na szczególną uwagę zasługuje **rodzina zastępcza zawodowa oraz rodzinny dom dziecka**. Z uwagi na swój „zawodowy charakter” rodzina zastępcza zawodowa oraz prowadzący rodzinny dom dziecka są szczególnie obowiązani do systematycznego podnoszenia swoich kwalifikacji, w szczególności przez udział w szkoleniach.

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie placówki opiekuńczo-wychowawczej prowadzonej przez powiat lub podmiot, któremu powiat zlecił realizację tego zadania oraz regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej i interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego. Placówka opiekuńczo-wychowawcza zapewnia dziecku całodobową opiekę i wychowanie oraz zaspakaja jego niezbędne potrzeby, w szczególności emocjonalne, rozwojowe, zdrowotne, bytowe, społeczne i religijne; realizuje przygotowany we współpracy z asystentem rodziny plan pomocy dziecku; umożliwia kontakt dziecka z rodzicami i innymi osobami bliskimi, chyba, że sąd postanowi inaczej; podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny; zapewnia dziecku dostęp do kształcenia dostosowanego do jego wieku i możliwości rozwojowych. Praca z dzieckiem w placówce opiekuńczo-wychowawczej prowadzona jest zgodnie z planem pomocy dziecku, sporządzonym i realizowanym przez wychowawcę we współpracy z asystentem.

Placówka opiekuńczo-wychowawcza w zakresie wykonywanych zadań, współpracuje z sądem, asystentem rodziny, organizatorem rodzinnej pieczy zastępczej oraz innymi osobami i instytucjami, wspierającymi w zakresie przygotowania dziecka do samodzielnego życia, jeżeli osoby te uzyskają akceptację dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej oraz pozytywną opinię organizatora rodzinnej pieczy zastępczej.

Wśród placówek opiekuńczo-wychowawczych można wyróżnić placówki typu rodzinnego, socjalizacyjnego, interwencyjnego oraz specjalistyczno-terapeutycznego. Typ placówki opiekuńczo-wychowawczej określa jej regulamin, przy czym placówka opiekuńczo-wychowawcza nie może łączyć zadania placówek różnego typu.

Rodzinna – zgodnie z ustawą wychowuje dzieci w różnym wieku, w tym dorastające i usamodzielniające się, umożliwia wspólne wychowanie i opiekę licznemu rodzeństwu oraz współpracuje z koordynatorem rodzinnej pieczy zastępczej i asystentem rodziny. Można w niej umieścić w tym samym czasie nie więcej niż 8 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność przebywając w pieczy zastępczej. Zadania takiej placówki przypominają zadania rodzinnego domu dziecka.

Socjalizacyjna – w placówce typu socjalizacyjnego są umieszczane dzieci powyżej 10 roku życia, wymagające szczególnej opieki lub mające trudności w przystosowaniu się do życia w rodzinie. W tym samym czasie, można tam umieścić łącznie nie więcej niż 14 dzieci oraz osób, które osiągnęły pełnoletność. Umieszczenie dziecka poniżej 10 roku życia w wymienionych placówkach jest możliwe w wyjątkowych przypadkach, szczególnie przemawia za tym stan jego zdrowia lub dotyczy to rodzeństwa. Są to placówki do „zadań specjalnych”, przyjmujące „dzieci trudne” lub w sytuacjach wymagających natychmiastowej interwencji.

Interwencyjna – zadaniem placówki typu interwencyjnego, podobnie jak ma to miejsce w przypadku rodzin zastępczych zawodowych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego, jest doraźna opieka nad dzieckiem w czasie trwania sytuacji kryzysowej. Placówka taka jest obowiązana przyjąć dziecko w przypadkach wymagających natychmiastowego zapewnienia mu opieki. Do placówki interwencyjnej dziecko przyjmowane jest na podstawie orzeczenia sądu, w przypadku, gdy dziecko zostało doprowadzone przez Policję lub Straż Graniczną, na wniosek rodziców dziecka lub osoby trzeciej, bądź umieszcza się w niej dziecko odebrane z rodziny przez pracownika

socjalnego z powodu bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia pracownika socjalnego z powodu bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia dziecka w związku z przemocą w rodzinie. Do placówki interwencyjnej przyjmowane są dzieci niezależnie od miejsca zamieszkania. O przyjęciu dziecka dyrektor placówki informuje niezwłocznie (w ciągu 24 godzin) sąd, powiatowe centrum pomocy rodzinie oraz ośrodek pomocy społecznej.

Specjalistyczno-terapeutyczna – placówka typu specjalistyczno- terapeutycznego sprawuje opiekę nad dzieckiem o indywidualnych potrzebach, a w szczególności:

- legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o umiarkowanym lub znacznym stopniu niepełnosprawności, wymagającym stosowania specjalnych metod wychowawczych i specjalistycznej terapii, wymagającym wyrównywania opóźnień rozwojowych i edukacyjnych.

Placówka typu specjalistyczno-terapeutycznego zapewnia zajęcia wychowawcze, socjoterapeutyczne, korekcyjne, kompensacyjne, logopedyczne, terapeutyczne, rekompensujące braki w wychowaniu w rodzinie i przygotowujące do życia społecznego, a dzieciom niepełnosprawnym także odpowiednią rehabilitację i zajęcia rewalidacyjne.

3. ANALIZA PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE GRODZISKIM W LATACH 2014-2016

Każde dziecko potrzebuje szczególnej ochrony i pomocy ze strony osób dorosłych i środowiska rodzinnego. Rodzina jest najlepszym środowiskiem wychowawczym dla dziecka i dlatego powinna być w centrum zainteresowania społeczności lokalnych. Tylko w sytuacji, kiedy dobro dziecka w rodzinie naturalnej jest zagrożone, opiekę na dzieckiem można powierzyć innej rodzinie- rodzinie zastępczej.

Umieszczając dziecko w rodzinie zastępczej należy przede wszystkim mieć na względzie jego podmiotowość i prawo do:

- wychowania w rodzinie, a w razie konieczności wychowania dziecka poza rodziną – do opieki i wychowania w rodzinnych formach pieczy zastępczej, jeśli jest to zgodne z dobrem dziecka,
- powrotu do rodziny,
- utrzymywania osobistych kontaktów z rodzicami, z wyjątkiem przypadków, w których sąd zakazał takich kontaktów,
- stabilnego środowiska wychowawczego,
- kształcenia, rozwoju uzdolnień, zainteresowań i przekonań oraz zabawy i wypoczynku,
- pomocy w przygotowaniu do samodzielnego życia,
- ochrony przed arbitralną lub bezprawną ingerencją w życie dziecka,
- informacji i wyrażania opinii w sprawach, które go dotyczą odpowiednio do jego wieku i stopnia dojrzałości,
- ochrony przed poniżającym traktowaniem i karaniem,
- poszanowania tożsamości religijnej i kulturowej,
- ostępu do informacji dotyczących jego pochodzenia.

3.1 Rodzinna piecza zastępcza

Ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej od 1 stycznia 2012 roku wprowadziła nowy podział rodzin zastępczych. Zgodnie z art. 39 ust. 1 te same ustawy formami rodzinnej pieczy zastępczej są:

1. rodzina zastępcza:

- **spokrewniona (małżonkowie)** lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, będący wstępnyymi lub rodzeństwem dziecka);
- **niezawodowa** (małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnyymi lub rodzeństwem dziecka);
- **zawodowa** (w tym zawodowa pełniąca funkcję pogotowia rodzinnego i zawodowa specjalistyczna);

Ustawa wprowadza także nowy typ rodzin, jakim są **rodziny pomocowe**, zadaniem, których jest sprawowanie opieki nad dzieckiem w przypadku czasowego niesprawowania opieki nad dzieckiem przez rodzinę zastępczą lub prowadzącego rodzinny dom dziecka.

Rodzinie zastępczej udziela się pomocy pieniężnej na pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Wysokość miesięcznej pomocy pieniężnej, do końca grudnia 2011 r. uzależniona była min. od wieku dziecka, stanu zdrowia dziecka i stopnia pokrewieństwa. Od 2012 roku wysokość pomocy uzależniona jest od typu rodziny zastępczej oraz stanu zdrowia dziecka. Na dziecko umieszczone w rodzinie zastępczej spokrewnionej wypłacane jest świadczenie w wysokości 660,00 zł miesięcznie, a w przypadku dziecka, które umieszczone jest w rodzinie zastępczej zawodowej, rodzinie zastępczej niezawodowej lub rodzinnym domu dziecka świadczenie wynosi 1000,00 zł miesięcznie. Rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem o znacznym lub umiarkowanym stopniu niepełnosprawności przysługuje dodatek nie niższy niż kwota 200 zł miesięcznie na pokrycie zwiększonych kosztów utrzymania tego dziecka. Zawodowej rodzinie zastępczej oraz prowadzącemu rodzinny dom dziecka przysługuje dodatkowo miesięczne wynagrodzenie w wysokości nie niższej niż 2 000 zł. Wszystkie rodziny zastępcze otrzymują dodatek wychowawczy 500+

Charakterystykę rodzin zastępczych w latach 2014-2016 obrazują poniższe tabele oraz wykresy:

Tabela 1. Rodziny zastępcze na terenie powiatu grodziskiego w latach 2014 - 2016

RODZINY	2014	2015	2016
Rodziny zastępcze spokrewnione z dziećmi	59	62	62
Rodziny zastępcze niezawodowe	34	34	36
Rodziny zastępcze zawodowe	3	3	3
OGÓLEM	96	99	101

Dzieci w pieczy zastępczej umieszczane były najczęściej z powodu: bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienia rodziców, długotrwałej ciężkiej choroby, sieroctwa oraz przemocy w rodzinie.

ROK 2014

W roku 2014 pod opieką Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie pozostawało 96 rodzin zastępczych a w nich 132 dzieci.

Opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej zostało objętych 85 rodzin zastępczych a w nich 109. W stosunku do pozostałych 11 rodzin w tym trzech zawodowych zadania koordynatora wypełniał Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej, który pracował 23 dziećmi

W trakcie roku sprawozdawczego w rodzinach zastępczych umieszczonych zostało 12 dzieci, natomiast z rodzinnej pieczy zastępczej do rodziców naturalnych powróciło 2 dzieci.

Struktura rodzin zastępczych w powiecie grodziskim roku 2014

Typ rodziny	Liczba rodzin	Liczba umieszczonych dzieci
Rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem	59	77
Rodzina zastępcza niezawodowa	34	42
Rodzina zastępcza zawodowa	3	13
Ogółem	96	132

Łączna pomoc finansowa przyznana dla rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Grodzkiego wraz z wynagrodzeniem rodzin zawodowych, pomocowych i zatrudnienia opiekunki do pomocy rodzinie zawodowej oraz świadczeniami wypłaconymi dla osób usamodzielnianych opuszczających rodziny zastępcze wyniosła 1. 371 991, 47 zł.

Dzieci z terenu powiatu grodzkiego postanowieniami sądu umieszczane były także w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów, a powiat grodziski na mocy zawartych porozumień zobowiązany został do ponoszenia kosztów utrzymania tych dzieci.

W roku sprawozdawczym w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów przebywało łącznie 32 dzieci w 22 rodzinach. Na pokrycie ich kosztów utrzymania przekazana została kwota 296 423,10 zł.

Analogicznie do powyższego również dzieci z terenu innych powiatów umieszczane były w rodzinach zastępczych mieszkających na terenie powiatu grodzkiego i na podstawie podpisanych między powiatami porozumień następował zwrot poniesionych kosztów utrzymania tych dzieci. W 2014 roku taka sytuacja miała miejsce w stosunku do 29 dzieci, które przebywały w 25 rodzinach mieszkających w powiecie grodzkim.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Dzieci z terenu powiatu grodzkiego w roku 2014 umieszczane były również w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego oraz rodzinnego na terenie całego kraju. Na zlecenie Powiatu Grodzkiego Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi prowadziło placówkę opiekuńczo - wychowawczą dla 14 dzieci w Kostowcu. Zarządzeniem Starosty Grodzkiego średni miesięczny koszt utrzymania wychowanka w tej placówce w roku 2014 ustalony został na kwotę 4 245,85zł. Całkowity koszt utrzymania placówki wyniósł 713 304,00 zł.

W analizowanym okresie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i interwencyjnych przebywało 59 dzieci z terenu naszego powiatu.

Koszty pobytu wychowanka w placówce socjalizacyjnej w 2014 roku kształtowały się w wysokości od 2 900,00 zł do 5 446,00 zł miesięcznie.

Za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i interwencyjnych powiat poniósł koszty w wysokości 2 199 587,50 zł. (w tym Kostowiec 713 304,00)

Z instytucjonalnej pieczy zastępczej do rodziców biologicznych w ciągu 2014 roku nie powróciło żadne dziecko.

Dzieci z terenu powiatu grodzkiego umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Lp.	Nazwa placówki	Średni miesięczny koszt utrzymania wychowanka	Liczba umieszczonych dzieci
1	Dom Dziecka w Kostowcu	4 245,85 zł	14
2	Dom Dziecka w Siennie	2 835,00 zł	5
3	Pogotowie Opiekuńcze w Izdebnie	5 648, 00 zł	5
4	Wioska Dziecięca w Siedlcach	2 900, 00 zł	4

5	Dom Dziecka w Otwocku	4 649,23 zł	2
6	Dom Dziecka w Więcborku	4 111,64 zł	1
7	Dom Dziecka w Kaliskach	5 088,00 zł	1
8	Dom Dziecka w Giżycach	4000,00 zł	3
9	Rodzinny Dom Dziecka w Ożarowie	3 080, 00 zł	2
10	Wioska Dziecięca w Biłgoraju	2 900, 00 zł	6
11	Wioska Dziecięca w Kraśniku	2 900, 00 zł	10
12	Dom Dziecka we Włodawie	3 316,00 zł	1
13	Placówka Pieczy Zastępczej „Korczakówka” w Ostrołęce	5 446,00	2
14	Pogotowie Opiekuńcze w Warszawie	4 003,31zł.	1
15	Dom Dziecka w Łaziskach	4 000,00zł.	2
Ogółem		-	59

Dla 9 osób usamodzielnianych, które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze przyznano pomoc finansową w łącznej kwocie 30 242,03 zł, z czego:

- na kontynuację nauki dla 8 osób – 23 642,03 zł.
- na usamodzielnienie dla 1 osoby – 6 600,00 zł.

3. Ośrodek Adopcyjny

W roku 2014 Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim współpracowało z Wojewódzkim Ośrodkiem Adopcyjnym w Warszawie oraz Ośrodkiem Adopcyjnym Towarzystwa Przyjaciół Dzieci. Podczas spotkań zespołów roboczych w skład, których weszli przedstawiciele Ośrodka Adopcyjnego oraz Zespołu ds. Pieczy Zastępczej dokonano analizy 9 zgłoszeń dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. Kwalifikacje do adopcji otrzymało 2 dzieci. W jednym przypadku odstąpiono od poszukiwania rodziny adopcyjnej ze względu na więzi rodzinne oraz wiek dziecka. Jedno dziecko z uregulowaną sytuacją prawną, zgłoszone zostało do Ośrodka Adopcyjnego w dniu 31.12.2014 roku.

ROK 2015

W roku 2015 pod opieką Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie pozostawało 99 rodzin zastępczych a w nich 140 dzieci.

Opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej zostały objęte 94 rodziny zastępcze a w nich 129 dzieci. W stosunku do pozostałych 5 rodzin zadania koordynatora wypełniał organizator rodzinnej pieczy zastępczej, który pracował z 11 dziećmi.

W trakcie roku sprawozdawczego w rodzinach zastępczych na terenie powiatu grodziskiego umieszczonych zostało 24 dzieci, natomiast z rodzinnej pieczy zastępczej do rodziców naturalnych powróciło 14 dzieci. W roku sprawozdawczym 3 rodziny zastępcze przebywające na terenie powiatu grodziskiego nie wystąpiły z wnioskiem o wypłatę świadczenia z tytułu pokrycia kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej

Struktura rodzin zastępczych w powiecie grodziskim roku 2015

Typ rodziny	Liczba rodzin	Liczba umieszczonych dzieci
Rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem	62	82
Rodzina zastępcza niezawodowa	34	44
Rodzina zastępcza zawodowa	3	13
Ogółem	99	140

Łączna pomoc finansowa przyznana dla rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Grodziskiego wraz z kosztem zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, wynagrodzeniem rodzin zawodowych, zatrudnienia opiekunki do pomocy rodzinie zawodowej oraz świadczeniami wypłaconymi dla osób usamodzielnianych opuszczających rodziny zastępcze wyniosła 1.577.383,30zł.

Dzieci z terenu powiatu grodziskiego postanowieniami Sądów Rejonowych umieszczane były także w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów, a powiat grodziski na mocy zawartych porozumień zobowiązany został do ponoszenia kosztów utrzymania tych dzieci.

W roku sprawozdawczym w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów przebywało łącznie 27 dzieci w 19 rodzinach. Na pokrycie ich kosztów utrzymania przekazana została kwota 299.804,82zł.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Na zlecenie Powiatu Grodziskiego Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi prowadziło placówkę opiekuńczo - wychowawczą dla 14 dzieci w Kostowcu. W styczniu 2015 roku Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi wystąpiło do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie z wnioskiem o wydanie zezwolenia na umieszczenie dodatkowo 4 dzieci. Decyzją NR 280/2015 w dniu 30 stycznia 2015 r. Zgromadzenie uzyskało zgodę na zwiększenie liczby miejsc w placówce. Zarządzeniem Starosty Grodziskiego średni miesięczny koszt utrzymania wychowanka w tej placówce w roku 2015 ustalony został na kwotę 4 304,00 zł. Całkowity koszt funkcjonowania placówki wyniósł 852 192,00zł.

W analizowanym okresie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i interwencyjnych przebywało 75 dzieci z terenu naszego powiatu.

Koszty pobytu wychowanka w placówce socjalizacyjnej w 2015 roku kształtowały się w wysokości od 2 793,75zł do 5 109,50zł miesięcznie.

Za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i interwencyjnych powiat grodziski poniósł koszty w wysokości 2 564 332,37zł. (w tym Kostowiec 852 192,00zł.)

Z instytucjonalnej pieczy zastępczej do rodziców biologicznych w ciągu 2015 roku powróciło troje dzieci.

Dzieci z terenu powiatu grodzkiego umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Lp.	Nazwa placówki	Średni miesięczny koszt utrzymania wychowanka	Liczba umieszczonych dzieci
1	Dom Dziecka w Kostowcu	4 304,00zł	18
2	Dom Dziecka w Siennie	2 793,75zł	8
3	Pogotowie Opiekuńcze w Izdebnie	5 109,50zł	9
4	Wioska Dziecięca w Siedlcach	2 983,33zł	4
5	Dom Dziecka w Otwocku	4 443,21zł	2
6	Dom Dziecka w Więcborku	4 168,09zł	1
7	Dom Dziecka w Kaliskach	5 022,62zł	1
8	Dom Dziecka w Giżycach	4 000,00zł	1
9	Rodzinny Dom Dziecka w Ożarowie	3 390,67zł	2
10	Wioska Dziecięca w Biłgoraju	2 991,67zł	10
11	Wioska Dziecięca w Kraśniku	2 991,67zł	10
12	Dom Dziecka we Włodawie	3 701,49zł	1
13	Zespół Placówek „Dobra Chata” w Kielcach	4 870,00zł	1
14	Dom Dziecka Nr 3 w Kowalewie - Mława	4 078,41zł.	3
15	Placówka Pieczy Zastępczej „Korczakówka” w Ostrołęce	4 817,42zł.	2
16	Dom Dziecka w Łaziskach	4 055,00zł.	2
Ogółem			75

Dla 12 osób usamodzielnianych, które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze przyznano pomoc finansową w łącznej kwocie 40.150 zł, z czego:

- na kontynuację nauki dla 12 osób – 38.500,00 zł.
- na usamodzielnienie dla 1 osoby – 1.650,00 zł.

Dla osób usamodzielnianych, które opuściły rodziny zastępcze niezawodowe przyznano pomoc finansową w łącznej kwocie 59.079,20 zł, z czego:

- na kontynuację nauki dla 8 osób – 40.929,20zł.
- na usamodzielnienie 2 osób – 13.200zł.
- na zagospodarowanie dla 2 osób – 4.950,00 zł.

Dla 9 osób usamodzielnianych, które opuściły rodziny zastępcze spokrewnione przyznano pomoc finansową na kontynuację nauki w kwocie 36.716,80zł.

Dla jednej wychowanki zawodowej rodziny zastępczej, wypłacono świadczenie z tytułu kontynuowania nauki w wysokości 1.067,89zł,

3. Ośrodek Adopcyjny

W roku 2015 odbyły się 4 spotkania Zespołu ds. badania zasadności wszczęcia poszukiwań rodziny adopcyjnej dla dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej.

Do Wojewódzkiego Ośrodka Adopcyjnego zgłoszonych zostało 10 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. Kwalifikacje do adopcji otrzymało 3 dzieci. W przypadku 7 dzieci odstąpiono od poszukiwania rodziny adopcyjnej.

ROK 2016

W roku 2016 pod opieką Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie pozostawało 101 rodzin zastępczych a w nich 142 dzieci.

Opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej zostało objętych 97 rodzin zastępczych a w nich 138 dzieci. W stosunku do pozostałych 4 rodzin zadania koordynatora pełnił Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej. W rodzinach tych przebywa 4 pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych.

W trakcie roku sprawozdawczego w rodzinach zastępczych na terenie powiatu grodziskiego umieszczonych zostało 36 dzieci, natomiast z rodzinnej pieczy zastępczej do rodziców naturalnych powróciło 10 dzieci.

Dzieci w pieczy zastępczej umieszczane były najczęściej z powodu: bezradności rodziców w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, uzależnienia rodziców, długotrwałej ciężkiej choroby, sieroctwa oraz przemocy w rodzinie. W roku sprawozdawczym 1 rodzina zastępcza przebywająca na terenie powiatu grodziskiego nie wystąpiła z wnioskiem o wypłatę świadczenia z tytułu pokrycia kosztów utrzymania dziecka w pieczy zastępczej

Struktura rodzin zastępczych w powiecie grodziskim roku 2016

Typ rodziny	Liczba rodzin	Liczba umieszczonych dzieci
Rodzina zastępcza spokrewniona z dzieckiem	62	78
Rodzina zastępcza niezawodowa	36	53
Rodzina zastępcza zawodowa	3	11
Ogółem	101	142

Łączna pomoc finansowa przyznana dla rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie Powiatu Grodziskiego wraz z kosztem zatrudnienia koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej, wynagrodzeniem rodzin zawodowych, zatrudnienia opiekunki do pomocy rodzinie zawodowej oraz świadczeniami wypłaconymi dla osób usamodzielnianych opuszczających rodziny zastępcze wyniosła 1 484 801,82zł.

Dzieci z terenu powiatu grodziskiego postanowieniami Sądów Rejonowych umieszczane były także w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów, a powiat grodziski na mocy zawartych porozumień zobowiązany został do ponoszenia kosztów utrzymania tych dzieci.

W roku sprawozdawczym w rodzinach zastępczych na terenie innych powiatów przebywało łącznie 28 dzieci w 20 rodzinach. Na pokrycie ich kosztów utrzymania przekazana została kwota 343 541,08zł.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Na zlecenie Powiatu Grodziskiego Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi prowadziło placówkę opiekuńczo - wychowawczą dla 14 dzieci w Kostowcu. W styczniu 2015 roku Zgromadzenie Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi wystąpiło do Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie z wnioskiem o wydanie zezwolenia na umieszczenie dodatkowo 4 dzieci. Decyzją NR 280/2015 w dniu 30 stycznia 2015 r. Zgromadzenie uzyskało zgodę na zwiększenie liczby miejsc w placówce. Roku sprawozdawczym w placówce przebywało 16 wychowanków. Zarządzeniem Starosty Grodziskiego średni miesięczny koszt utrzymania wychowanka w tej placówce w roku 2016 ustalony został na kwotę 4 412,00 zł. Całkowity koszt funkcjonowania placówki wyniósł 764,975,28zł.

W analizowanym okresie w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i interwencyjnych przebywało 77 dzieci z terenu naszego powiatu.

Koszty pobytu wychowanka w placówce socjalizacyjnej w 2016 roku kształtowały się w wysokości od 2 963,00 zł do 5 012,00 zł. miesięcznie.

Za pobyt dzieci w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i interwencyjnych powiat grodziski poniósł koszty w wysokości 2 741 186,39zł. (Kostowiec 764,975,28 zł.)

Z instytucjonalnej pieczy zastępczej do rodziców biologicznych w ciągu 2016 roku powróciło dziewięcioro dzieci. Placówki opuściło troje pełnoletnich wychowanków, jedno dziecko zmieniło formę pieczy zastępczej i zostało umieszczone w rodzinie zastępczej.

Dzieci z terenu powiatu grodziskiego umieszczone w instytucjonalnej pieczy zastępczej

Lp.	Nazwa placówki	Miesięczny koszt utrzymania wychowanka ogłoszony w dzienniku urzędowym na rok 2016	Liczba umieszczonych dzieci
1	Dom Dziecka w Kostowcu	4 412,00 zł.	16

2	Dom Dziecka w Siennie	3 304,00 zł	10
3	Pogotowie Opiekuńcze w Izdebnie	5 012,00 zł	3
4	Dom Dziecka w Otwocku	4 386,43 zł	2
5	Dom Dziecka w Więcborku	4 112,77 zł.	1
6	Dom Dziecka w Giżycach	4 050,00zł	1
7	Rodzinny Dom Dziecka w Ożarowie	4 180,00 zł	2
8	Wioska Dziecięca w Biłgoraju	3 000,00 zł	9
11	Wioska Dziecięca w Kraśniku	3 000,00 zł	11
	Wioska Dziecięca w Siedlcach	3 000,00 zł	4
13	Zespół Placówek „Dobra Chata” w Kielcach	4 870,00zł.	1
14	Dom Dziecka Nr 3 w Kowalewie - Mława	4 480,45zł.	3
15	Placówka Pieczy Zastępczej „Korczakówka” w Ostrołęce	4 820,00zł.	1
16	Dom Dziecka w Łaziskach	4 08400zł.	2
17	Placówka opiekuńczo-wychowawcza w Tarłowie	3 128,92zł.	2
18.	Placówka opiekuńczo-wychowawcza w nr 1 w Opatowie	3 876,45zł.	1
19.	Placówka opiekuńczo-wychowawcza w Nieskurzowie Nowym	3 150,99zł.	3
20.	Placówka opiekuńczo-wychowawcza w Krasnymstawie	3 369,00zł.	3
21.	Placówka opiekuńczo-wychowawcza w Strobowie	3 287,47zł.	2
Ogółem			77

Dla 14 osób usamodzielnianych, które opuściły placówki opiekuńczo-wychowawcze przyznano pomoc finansową w łącznej kwocie 75 425zł, z czego:

- na kontynuację nauki dla 13 osób – 44 003zł.

- na usamodzielnienie dla 6 osób – 31 422zł.

Dla osób usamodzielnianych, które opuściły rodziny zastępcze niezawodowe przyznano pomoc finansową w łącznej kwocie 34 930zł, z czego:

- na kontynuację nauki dla 6 osób – 34 930zł.

Brak wniosków na usamodzielnienie i na zagospodarowanie.

Dla 11 osób usamodzielnianych, które opuściły rodziny zastępcze spokrewnione przyznano pomoc finansową na kontynuację nauki w kwocie 45 755zł. Jednej osobie przyznano pomoc finansową na usamodzielnienie w wysokości 3 300zł.

W 2016 roku jedna pełnoletnia wychowanka placówki opiekuńczo-wychowawczej otrzymała świadczenie w postaci przyznania miejsca w mieszkaniu chronionym. W mieszkaniu zamieszkiwała przez okres 3 miesiące.

3. Ośrodek Adopcyjny

W roku 2016 odbyło się 7 spotkań Zespołu ds. badania zasadności wszczęcia poszukiwań rodziny adopcyjnej dla dziecka przebywającego w rodzinnej pieczy zastępczej.

W roku sprawozdawczym w Wojewódzkim Ośrodku Adopcyjnym toczyło się postępowanie wobec 27 dzieci z uregulowaną sytuacją prawną. Kwalifikacje do adopcji otrzymało 10 dzieci. Wobec 6 z nich zakończono proces adopcyjny, pozostałe 4 postępowania pozostały w toku. W przypadku 17 dzieci odstąpiono od poszukiwania rodziny adopcyjnej.

Wnioski:

Analiza rozwoju rodzinnej pieczy zastępczej w latach 2015-2017 wskazuje na potrzebę szerszej bardziej intensywnej promocji rodzicielstwa zastępczego, w celu pozyskania kandydatów na rodziców zastępczych. Ważne jest również poszerzenie sieci zawodowych rodzin zastępczych, w tym pełniących funkcję pogotowia rodzinnego.

Priorytetem jest utworzenie na terenie Powiatu Grodzkiego zawodowej rodziny zastępczej pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego.

LICZBA DZIECI ZAGROŻONYCH UMIESZCZENIEM W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Z informacji otrzymanych od jednostek Pomocy Społecznej o gminnym zasięgu działania oraz od kuratorów sądowych wynika, że w 2018 roku prawdopodobnie zwiększy się liczba dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej gdyż w gminach Powiatu Grodzkiego funkcjonuje kilka rodzin zagrożonych odebraniem dzieci. Z przekazanych danych, liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem w pieczy zastępczej przedstawia się następująco:

1. **Sąd Rejonowy w Grodzisku Mazowieckim:** nadzory w sprawach opiekuńczych – 175 rodzin, w których przebywa 254 dzieci, rodzin zagrożonych 8, w tym 11 dzieci;
2. **Gmina Grodzisk Mazowiecki:** rodzin zagrożonych – 1, w tym 2 dzieci;
3. **Miasto Milanówek:** rodzin zagrożonych – 4, w tym 8 dzieci;
4. **Gmina Baranów:** rodzin zagrożonych – 0, w tym 0 dzieci;
5. **Gmina Żabia Wola:** rodzin zagrożonych – 4, w tym 11 dzieci;
6. **Miasto Podkowa Leśna:** rodzin zagrożonych – 0, w tym 0 dzieci;
7. **Gmina Jaktorów:** rodzin zagrożonych – 2, w tym 3 dzieci.

Należy zaznaczyć, że wspieranie rodzin przejawiających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych należy do zadań własnych gmin i ma na celu podejmowanie planowanych i zintegrowanych

działań przywracających rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji. Wspieranie rodziny może być prowadzone w formie:

- pracy z rodziną,
- pomocy w opiece i wychowaniu.

Praca z rodziną prowadzona jest również w sytuacji czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej, w celu powrotu dziecka do rodziny biologicznej. Pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190. Zgodnie z art. 11 ust.1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej „W przypadku, gdy ośrodek pomocy społecznej poweźmie informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadza w tej rodzinie wywiad środowiskowy i w razie konieczności formułuje wniosek na podstawie, którego kierownik ośrodka pomocy społecznej przydziela asystenta rodziny.

Ilość rodzin objętych pracą asystentów rodziny w latach 2015-2017

L.p	Gminy/Rok	Grodzisk Maz.	Milanówek	Jaktorów	Żabia Wola	Baranów	Podkowa Leśna
	2015- 2016- 31 sierpień 2017						
1.	Liczba rodzin, które korzystały z usług asystenta rodziny	35,26,23	20,16,16	14,20,16	9,9,11	7,7,7	0,4,4
2.	Liczba rodzin zobowiązanych przez Sąd do pracy z asystentem rodziny	6,8,9	0, 2,0	0,1,1	1, 1,1	0,0,0	0,0,0
3.	Liczba rodzin, z którymi asystent zakończył współpracę, w tym:	16,9,3	8,8,7	1,6,3	1,1,3	0,1,0	0,2,0
	- ze względu na osiągnięcie celów	7,2,1	4,5,5	0,2,1	0,1,0	0,1,0	0,1,0
	- ze względu na zaprzestanie współpracy przez rodzinę	2,2,0	3,1,1	1,4,2	1,0,3	0,0,0	0,1,0
	- ze względu na brak efektów	5,2,1	0,0,1	0,0, 0	0,0,0	0,0,0	0,0,0
	- ze względu na zmianę metod pracy	2,3,1	1,0,0	0,0,0	0	0	0,0,0

ANALIZA SWOT

Analiza SWOT pozwala na wskazanie najważniejszych dla społeczeństwa lokalnego problemów. Analiza ta jest metodą, która podkreśla zarówno mocne jak i słabe strony funkcjonowania rodzinnej pieczy zastępczej w Powiecie Grodziskim, jak również szanse i zagrożenia, które mogą wystąpić w obszarze działania.

Mocne strony:

- wykwalifikowana kadra systemu pomocy społecznej
- zatrudnienie odpowiedniej ilości koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej,
- stały kontakt PCPPR z placówkami oświatowymi i instytucjami samorządowymi,
- funkcjonowanie placówki opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego,
- organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych i kandydatów na rodziny zastępcze,
- prowadzenie Grupy Wsparcia dla rodzin zastępczych,
- promowanie idei rodzicielstwa zastępczego,
- wspieranie pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej w procesie usamodzielnienia,
- współpraca z organami wymiaru sprawiedliwości,
- dwie zawodowe rodziny zastępcze,
- doświadczenie, wiedza i kwalifikacje.

Słabe strony:

- brak nowych kandydatów na rodziny zastępcze,
- długotrwały proces przygotowawczy do pełnienia funkcji rodziny zastępczej,
- niechęć lub obawa osób do korzystania z poradnictwa specjalistycznego,
- brak propozycji pracy dla młodzieży usamodzielniającej się,
- trudności w pozyskaniu lokalu mieszkalnego dla usamodzielniających się wychowanków pieczy zastępczej,
- zaniedbywanie obowiązków opiekuńczo-wychowawczych i niekorzystanie z możliwości kontaktów z dzieckiem przez rodziców biologicznych,
- niechęć rodziców zastępczych do kontaktów z rodzinami biologicznymi,
- brak pozytywnych wzorców osobowych w rodzinach dysfunkcyjnych.

Szanse:

- poprzez promowanie rodzinnych form pieczy zastępczej – wzrost liczby osób zainteresowanych pełnieniem funkcji rodziny zastępczej,
- zwiększenie świadomości społecznej na temat znaczenia rodziny biologicznej oraz rodzinnych form pieczy zastępczej,
- szkolenia i doskonalenie zawodowe kadry pomocy społecznej,
- dostęp do funduszy strukturalnych UE - możliwość korzystania ze środków EFS,
- doskonalenie umiejętności rodzin w rozwiązywaniu problemów związanych z opieką i wychowaniem dzieci w rodzinach zastępczych, - praca koordynatorów, udział w Grupie Wsparcia,
- ścisła współpraca PCPPR z instytucjami pracującymi na rzecz dziecka i rodziny.

Zagrożenia:

- nieporadność życiowa i uzależnienia rodziców naturalnych,
- postępująca degradacja wartości rodziny,
- wypalenie zawodowe rodzin zastępczych,
- problemy wychowawcze w pieczy zastępczej,
- brak współpracy ze strony naturalnych rodziców w celu powrotu dziecka do rodziny,
- trudności we współpracy z innymi instytucjami zaangażowanymi w pomoc dziecku i rodzinie,
- negatywna motywacja w podejmowaniu się zadań rodziny zastępczej, w wyniku, czego mogą dominować cele ekonomiczne,
- wzrost kosztów utrzymania rodzin zastępczych.

Jak wynika z powyższego istnieją zarówno mocne jak i słabe strony funkcjonowania pieczy zastępczej. Mocne strony wspomagają budowę systemu opieki nad dzieckiem i rodziną, jak również osłabiają zagrożenie realizacji programu. Szczególną uwagę należy zwrócić na słabe strony i zagrożenia, gdyż mogą one znacznie utrudnić a nawet uniemożliwić realizację celów zawartych w programie.

ADRESACI PROGRAMU

1. Dzieci przebywające w pieczy zastępczej;
2. Funkcjonujące rodziny zastępcze;
3. Rodzice naturalni dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej;
4. Osoby usamodzielniane;
5. Kandydaci do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, rodziny zastępczej niezawodowej lub prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
6. Rodziny pomocowe sprawujące tymczasową opiekę nad dzieckiem pozbawionym opieki rodziców;
7. Kierownictwo i kadry placówek opiekuńczo-wychowawczych;
8. Koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej;
9. Pracownicy służb społecznych (pracownicy socjalni, asystenci rodzin) i sądowych (kuratorzy i sędziowie z Wydziału Rodzinnego i Nieletnich).

SPOSÓB REALIZACJI

Aby system opieki nad dzieckiem i rodziną przyniósł pożądane efekty i był zgodny z założonymi kierunkami należy zrobić wszystko, aby dziecko pozostało w rodzinie własnej – zgodnie z zasadą pomocniczości, nie wyręczając zbytnio rodziców. Jeżeli jednak zawiedzie system pomocy lub rodzina nie będzie chciała z niego korzystać, koniecznością stanie się podjęcie działań mających na celu zabezpieczenie dziecka.

CEL GŁÓWNY – zbudowanie w Powiecie Grodziskim zintegrowanego systemu pieczy zastępczej.

CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Promocja, wspieranie i wzmocnienie rodzinnej pieczy zastępczej oraz rozwój specjalistycznych form pomocy poprzez promocję rodzinnej pieczy zastępczej w celu zapewnienia opieki dzieciom pozbawionym częściowo lub całkowicie opieki rodziców biologicznych a także wsparcie rodziców zastępczych w pełnionych funkcjach.

2. Zapewnienie pomocy i wsparcia wychowankom pieczy zastępczej poprzez wspieranie rozwoju poznawczego, społecznego i emocjonalnego, zapewnienie pomocy i wsparcia usamodzielniającym się wychowankom pieczy zastępczej.
3. Podniesienie, jakości świadczonych usług zakresie pomocy dziecku i rodzinie zastępczej, poprzez szkolenia oraz samokształcenie pracowników Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej.

ZADANIA DO REALIZACJI W ZAKRESIE PIECZY ZASTĘPCZEJ NA LATA 2018-2020

Zadania do realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

1. Udzielanie świadczeń finansowych obligatoryjnych i fakultatywnych rodzinom zastępczym.

Wskaźnik – liczba udzielonych świadczeń finansowych o charakterze obowiązkowych i fakultatywnym.

1. Objęcie opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej wszystkie rodziny zastępcze.

Wskaźnik – liczba rodzin objętych opieką koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej.

2. Organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, między innymi mających na celu podniesienie i wzmocnienie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodziców zastępczych.

Wskaźnik – liczba szkoleń dla rodzin zastępczych i liczba uczestników w tych szkoleniach.

3. Pomocy i wsparcia w ramach Grup Wsparcia oraz poradnictwa specjalistycznego dla rodzin.

Wskaźnik – liczba osób korzystających z poradnictwa specjalistycznego oraz uczestniczących w Grupie Wsparcia.

4. Prowadzenie diagnozy psychologicznej dla rodzin zastępczych oraz diagnozy psychologicznej i pedagogicznej dla kandydatów na rodzinę zastępczą.

Wskaźnik – liczba sporządzonych diagnoz psychologicznych i pedagogicznych.

Zadania do realizacji w celu podniesienia, jakości usług w zakresie pomocy dziecku i rodzinie:

1. Pozyskiwanie i wprowadzanie dobrych praktyk w zakresie pomocy dziecku i rodzinie w rodzinnych i instytucjonalnych formach pieczy zastępczej.

Wskaźnik – liczba spotkań międzyinstytucjonalnych oraz liczba osób biorących w nich udział.

2. Organizowanie spotkań szkoleniowych i doradczych dla instytucji służb społecznych i sądowych zajmujących się wsparciem rodziny, koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Wskaźnik – liczba spotkań oraz liczba osób biorących w nich udział.

3. Zacieśnianie współpracy pomiędzy służbami w zakresie realizacji ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej poprzez organizowanie szkoleń, spotkań służących wymianie doświadczeń.

Wskaźnik – liczba spotkań i szkoleń oraz liczba osób w nich uczestniczących.

Zadania do realizacji skierowane do osób usamodzielnianych z pieczy zastępczej:

1. Wzmocnienie działań ukierunkowanych na wsparcie usamodzielnianych osób przy realizacji Indywidualnych Programów Usamodzielnienia wychowanków pieczy zastępczej.

Wskaźnik - liczba wychowanków objętych wsparciem koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

2. Udzielanie świadczeń dla usamodzielnianych wychowanków.

Wskaźnik – liczba i kwota świadczeń przekazanych usamodzielnianym wychowankom na ich wniosek.

3. Specjalistyczne wsparcie dla osób usamodzielnianych poprzez:

- umożliwienie konsultacji psychologicznych i prawnych;
- zorganizowanie Grupy Wsparcia;

Wskaźnik – liczba uczestników korzystających z poradnictwa specjalistycznego oraz uczestniczących w Grupie Wsparcia.

LIMITY RODZIN ZAWODOWYCH NA LATA 2018-2020

Zgodnie z art. 180 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wskazującym na konieczność określenia limitu tworzenia rodzin zastępczych zawodowych, zakłada się, że w roku 2018 zostanie utworzona 1

nowa rodzina zawodowa, w następnych latach liczba rodzin zastępczych będzie zwiększana o kolejne, uzyskując w roku 2020 limit 7 rodzin zastępczych zawodowych.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2017 roku w Powiecie Grodziskim funkcjonowały 2 rodziny zastępcze zawodowe. Na następne lata planowane jest podpisanie umów z kolejnymi osobami przygotowanymi do pełnienia funkcji takiej rodziny. Limity zwiększenia rodzin zastępczych zawodowych w latach 2018-2020 przedstawiają się następująco:

	Rok 2018	Rok 2019	Rok 2020
Zwiększenie liczby rodzin zastępczych zawodowych	1	2	2

Limit rodzin zawodowych określony został na podstawie rozeznania potrzeb na lata 2018 - 2020 oraz analizy ubiegłych lat w zakresie liczby dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej. Należy jednak podkreślić, że jeżeli nie będzie chętnych rodzin do przekwalifikowania się bądź spełniających warunki do pełnienia tej funkcji, rodziny zastępcze zawodowe nie powstaną.

MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU

Monitorowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020 dla Powiatu Grodziskiego odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonanych zadań oraz analizy zbieranych informacji na temat realizacji założonych kierunków działań ujętych w programie.

W okresie obowiązywania, program będzie analizowany w procesie monitoringu, którego istotą będzie badanie i analizowanie jego realizacji. Monitoring programu odbywać się będzie poprzez: ocenę nowych wyzwań i zagrożeń, uaktualnianie programu w odpowiedzi na potrzeby społeczne, coroczne raportowanie i ocenę zgodności faktycznego postępu z założeniami celami.

Ewaluacji podlegają standard i dostępność usług oraz stopień i realizacja celów w oparciu o wyznaczone wskaźniki.

Przedmiotem ewaluacji będzie skuteczność podejmowanych działań. Podstawę ewaluacji stanowią będą:

- wypowiedzi ustne partnerów i beneficjentów programu;
- plan pomocy dziecku;
- spotkania dzieci z rodzicami biologicznymi;
- artykuły prasowe i zdjęcia;
- indywidualne programy usamodzielnienia;
- ocena sytuacji dziecka;
- wydane decyzje administracyjne dotyczące przyznanych świadczeń.

Dyrektor Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, co roku będzie przedkładał Radzie Powiatu Grodziskiego sprawozdanie z realizacji programu wraz z rocznym sprawozdaniem z działalności Jednostki.

ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU

Źródłem finansowania zadań Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Grodziskim na lata 2018 – 2020 będą środki finansowe:

- z budżetu Powiatu;
- z budżetu Państwa (Ministra właściwego do spraw rodziny);
- z budżetów samorządów gminnych, zgodnie z art. 191 ust. 8 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;

- z budżetów innych powiatów, zgodnie z art. 191 ust. 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej;
- z odpłatności rodziców biologicznych;
- ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego pozyskanych w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki.

ZAKOŃCZENIE

Jednym z ważniejszych zadań, jakie stoi przed Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Grodzisku Mazowieckim, jest realizacja zadań Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej. Organizator Rodzinnej Pieczy Zastępczej ma być instytucją, która oddziałuje na dziecko w pieczy zastępczej ma za zadanie współpracować z pozostałymi jednostkami samorządowymi, w celu maksymalizacji dostępnego wsparcia dla dzieci i ich rodzin. Oprawa, jakości życia małoletnich przebywających w pieczy zastępczej, ich opiekunów oraz usamodzielniających się wychowanków możliwa jest, kiedy istnieją jasno określone cele, zadania do realizacji oraz działania. Wyrazem dążenia do sprecyzowania podejmowanych działań jest właśnie 3 - letni Powiatowy Program Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2018-2020. Stanowi on podwaliny efektywnego systemu rozwoju różnorodnych form pieczy zastępczej a w kilkuletniej perspektywie doprowadzi do minimalizacji występowania zjawiska sieroctwa społecznego.